

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.002.22.2023

Pani
Elżbieta Sośnicka-Münzberger
Członek Zarządu
Przychodni Lekarskiej „MEDICUS” – lekarze –
Czeszyk, Jakubowska, Sośnicka-Münzberger,
Śmiałek, Śmiałek, Tłałka – Spółka Partnerska
ul. Wojska Polskiego 43
37-400 Krosno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/23/001/LRZ – Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przychodnia Lekarska „MEDICUS” – lekarze – Czeszyk, Jakubowska, Sośnicka-Münzberger, Śmiałek, Śmiałek, Tłałka – Spółka Partnerska, ul. Wojska Polskiego 43, 37-400 Krosno ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Członkiem Zarządu Przychodni Lekarskiej „MEDICUS” – lekarze – Czeszyk, Jakubowska, Sośnicka-Münzberger, Śmiałek, Śmiałek, Tłałka – Spółka Partnerska, uprawnionym do reprezentowania Spółki, od dnia 25 lipca 2001 r. jest Pani Elżbieta Sośnicka-Münzberger ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Małgorzata Milanowska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/67/2023 z dnia 23 lutego 2023 r. Robert Szwagiel – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/60/2023 z dnia 23 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 2-10)

¹ Zwana dalej: Przychodnią.

² Zwana dalej: Członkiem Zarządu.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwanej dalej: ustawą o *NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Deklarowana w Przychodni wiedza na temat szkodliwości napojów energetyzujących⁵, a także zaobserwowane przez lekarzy zjawisko powszechnego spożywania wśród dzieci i młodzieży, nie przełożyły się na udokumentowane działania w celu ograniczenia ich dostępności i konsumpcji. Wprawdzie lekarze awizowali podejmowanie profilaktyki w tym zakresie, jednak – wbrew obowiązkowi wynikającemu z przepisu art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*⁶ – nie znalazło to odzwierciedlenia w dokumentacjach medycznych pacjentów. Tym samym nie potrafili oni wskazać populacji młodych osób, którym udzielono takich świadczeń, ani sprecyzować rodzaju, treści udzielonych porad profilaktycznych.

Zdaniem NIK, szczególnej uwagi lekarzy Przychodni wymagają zagrożenia związane ze spożywaniem przez dzieci i młodzież produktów, które nie są obojętne dla ich zdrowia, w tym także energetyków. Uwzględnienie tej problematyki w bieżącej działalności leczniczej pozwoli lekarzom na pełniejsze rozpoznanie potrzeb zdrowotnych, a przez to realizację obowiązków promocji, profilaktyki i ochrony zdrowia oraz istotnie wpłynie na zwiększenie świadomości pacjentów o szkodliwości spożywania energetyków.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Napój energetyzujący (ang. energy drink) to potocznie napój energetyczny i energetyk, inny niż napój izotoniczny – pobudzający, przeważnie gazowany napój bezalkoholowy, z reguły zawierający kofeinę, taurynę i guaranę. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nap%C3%B3j_energetyzuj%C4%85cy. Zwany dalej: napojem energetyzującym, napojem energetycznym lub energetykiem.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz.1876 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.

Opis stanu faktycznego

Zdaniem Pani Elżbiety Sośnickiej-Münzberger, Członka Zarządu Przychodni Lekarskiej „MEDICUS”, *problem powszechnego i ciągle rosnącego spożycia napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież był i jest przedmiotem zainteresowań pracowników Przychodni. Personel medyczny dokształca się i wymienia posiadaną wiedzę, a Zarząd podczas spotkań podkreśla wagę problemu. Wspólnie poszukujemy skutecznych sposobów zapobiegania spożywania napojów energetyzujących, np. prosimy pielęgniarki szkolne, aby rozmawiały z dziećmi o negatywnych ich skutkach podczas przeprowadzanych bilansów.*

Pracownicy naszej placówki mają świadomość negatywnych skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących. Wiedza ta wynika z posiadanego wykształcenia oraz regularnego śledzenia publikacji dostępnych głównie w internecie. Planujemy zwrócić się do Ministerstwa Zdrowia oraz NFZ o wsparcie nas materiałami edukacyjnymi w postaci ulotek, plakatów, tematycznych gadżetów, ciekawych kampanii medialnych, żeby zwiększyć zasięg naszych działań.

Do tej pory nie występowałam do innych organów z wnioskami o podjęcie działań ograniczających dostępność i spożywanie napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież.

Przychodnia nie przedstawiła dowodów potwierdzających podejmowanie ww. działań.
(akta kontroli str. 11-14)

Celami podstawowej opieki zdrowotnej, zgodnie art. 3 pkt. 3, 4, 5 i 6 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o *podstawowej opiece zdrowotnej*⁷, są m.in. ocena potrzeb oraz ustalenie priorytetów zdrowotnych populacji objętej opieką oraz wdrażanie działań profilaktycznych; rozpoznawanie, eliminowanie lub ograniczenie zagrożeń i problemów zdrowia fizycznego i psychicznego; zapewnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz promocji zdrowia dostosowanych do potrzeb różnych grup społeczeństwa; zapewnienie edukacji świadczeniobiorcy w zakresie odpowiedzialności za własne zdrowie i kształtowanie świadomości prozdrowotnej.

Zgodnie art. 12 ust. 1 i 2 cyt. ustawy na lekarzach podstawowej opieki zdrowotnej spoczywają obowiązki planowania i realizowania opieki lekarskiej nad świadczeniobiorcą, w zakresie działań mających na celu zachowanie zdrowia, profilaktykę chorób, rozpoznawanie i leczenie chorób oraz rehabilitację świadczeniobiorcy. Obowiązkiem pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej jest planowanie i realizacja opieki pielęgniarskiej nad świadczeniobiorcą i jego rodziną, w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, świadczeń pielęgnacyjnych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych.

Na pytanie, czy w Przychodni prowadzono profilaktykę/edukację dotyczącą skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących oraz możliwości uzależnienia się od nich, a jeżeli tak to w jakiej formie i czy znajduje to odzwierciedlenie w prowadzonej dokumentacji medycznej, Członek Zarządu wyjaśniła, że *prowadzimy edukację dotyczącą skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących oraz możliwości uzależnienia się od nich*

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1050 ze zm.

w formie indywidualnej, zarówno skierowaną do dzieci, jak i rodziców. Nie znajduje to odzwierciedlenia w prowadzonej dokumentacji medycznej – w przychodni praktykuje się ustne informowanie pacjentów w wyżej wymienionej kwestii.

(akta kontroli str. 11-14)

Przepis art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta stanowi, że dokumentacja medyczna zawiera co najmniej opis stanu zdrowia pacjenta lub udzielonych mu świadczeń zdrowotnych. Według przepisu art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁸ świadczeniem zdrowotnym jest działanie służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania.

Na pytanie wobec jakiej populacji i jak często prowadzono ww. działania profilaktyczne oraz co było ich treścią, Członek Zarządu wyjaśniła, że lekarze nie są w stanie oszacować liczebności odbytych działań profilaktycznych z powodu nieregularności ich występowania. Sygnalizują jednak niepokojącą eskalację problemu. Objawy u pacjentów takie jak: kołatanie serca, ból głowy, niepokój, ogólne zmęczenie, drażliwość, kołatanie serca to sygnał aby w wywiadzie zapytać o ilość spożywanych napojów energetyzujących i w razie zaistnienia problemu poinformować o ich negatywnych skutkach.

(akta kontroli str. 11-14)

W Przychodni⁹ nie było sklepu, ani automatów z żywnością i napojami, w których byłyby sprzedawane napoje energetyzujące.

(akta kontroli str. 15)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieujmowanie w dokumentacjach medycznych pacjentów informacji o zrealizowanych wobec nich działaniach profilaktycznych, dotyczących szkodliwości spożywania napojów energetyzujących.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Dokonywanie wpisów w dokumentacjach medycznych pacjentów o zrealizowanych wobec nich działaniach profilaktycznych, zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 991 ze zm.

⁹ W dniu 20 czerwca 2023 r., tj. w trakcie oględzin budynku Przychodni.

do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 4 lipca 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Milanowska
Główny specjalista k.p.

/-/

Robert Szwagiel
Doradca techniczny

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/